

Postanowienie z dnia 28 stycznia 2004 r., IV CZ 2/04

Radca prawny, który reprezentuje osobę fizyczną, będącą współnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały współników (art. 252 § 1 k.s.h.), obowiązany jest złożyć oświadczenie przewidziane w art. 89 § 3 k.p.c

Sędzia SN Bronisław Czech (przewodniczący)

Sędzia SN Barbara Myszka (sprawozdawca)

Sędzia SA Katarzyna Tyczka-Rote

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Romana M. przeciwko "T.L.", spółce z o.o. w B. o stwierdzenie nieważności uchwał, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 stycznia 2004 r. zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 października 2003 r. odrzucił zażalenie i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 21 maja 2002 r. Sąd Okręgowy – Sąd Gospodarczy w Bydgoszczy oddalił powództwo Romana M. skierowane przeciwko spółce z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą „T.L.” z siedzibą w Bydgoszczy o stwierdzenie nieważności uchwał powziętych w dniu 4 października 2001 r. przez zgromadzenie współników pozwanej spółki. Apelacja powoda od tego wyroku została przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalona wyrokiem z dnia 16 maja 2003 r. Sąd ten uznał, że powodowi jako współnikowi, który głosował przeciwko spornym uchwałom, a po ich powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu, przysługiwało wprawdzie prawo do wytoczenia powództwa o stwierdzenie ich nieważności, nie można jednak podzielać zapatrywania powoda, że uchwały te są sprzeczne z ustawą (art. 252 § 1 w związku z art. 250 pkt 2 k.s.h.).

Powód reprezentowany przez radcę prawnego Henryka M. wniósł od wyroku Sądu Apelacyjnego kasację, którą Sąd ten odrzucił postanowieniem z dnia 28 października 2003 r., stwierdzając, że nie czyni ona zadość wymaganiom przewidzianym w art. 393³ § 1 k.p.c., ponieważ nie zostały w niej przedstawione okoliczności, o których mowa w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c.

W imieniu powoda zażalenie na to postanowienie wniósł jego pełnomocnik radca prawny Henryk M. Pismem z dnia 14 listopada 2003 r. Sąd Apelacyjny wezwał pełnomocnika powoda do uzupełnienia braków zażalenia m.in. przez złożenie oświadczenia przewidzianego w art. 89 § 3 k.p.c., że nie pozostaje w stosunku pracy – w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia zażalenia. W zakreślonym terminie radca prawny Henryk M. oświadczył, że nie pozostaje „w stosunku pracy z powodem Romanem M.”.

Sąd Apelacyjny przedstawił akta sprawy wraz z zażaleniem Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 89 § 3 k.p.c., pełnomocnictwo udzielone przez osobę fizyczną składane przez radcę prawnego powinno zawierać oświadczenie pełnomocnika, że nie pozostaje on w stosunku pracy. Przepis ten został dodany przez art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 75, poz. 471) i był konsekwencją równoczesnej zmiany treści art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. Nr 19, poz. 145 ze zm.), zgodnie z którym radca prawny może świadczyć pomoc prawną osobom fizycznym tylko w ramach wykonywania zawodu w kancelarii radcy prawnego lub w spółkach cywilnej, jawnej, partnerskiej lub komandytowej – z wyłącznym udziałem jako wspólników w spółkach cywilnej, jawnej i partnerskiej oraz komplementariuszy w spółce komandytowej radców prawnych lub radców prawnych i adwokatów, a także prawników zagranicznych wykonujących stałą praktykę na podstawie ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 126, poz. 1069), jeżeli wyłącznym przedmiotem działalności takich spółek jest świadczenie pomocy prawnej – bez jednoczesnego pozostawania w stosunku pracy (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059 ze zm.). Dla ścisłości trzeba dodać, że art. 13 ustawy z dnia 22 maja 1997 r. przewidywał dwa wyjątki od zasady wyrażonej w art. 8 ust. 2 ustawy o radcach prawnych, lecz

pierwszy z nich utracił aktualność z dniem dnia 15 marca 1998 r., natomiast drugi – z dniem 15 września 2002 r. (zob. ustawa z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw).

Zgodnie z dokonaną przez Sąd Najwyższy wykładnią, wymaganie złożenia przez radcę prawnego oświadczenia o niepozostawaniu w stosunku pracy nie dotyczy wypadku, gdy radca prawny reprezentuje stronę będącą osobą fizyczną jako współuczestnik sporu lub jej osoba bliska, o której mowa w art. 87 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2000 r., III CZ 91/00, OSNC 2001, nr 5, poz. 74). Omawiany obowiązek nie dotyczy też postępowania w sprawach gospodarczych w sytuacji, w której radca prawny zastępuje przedsiębiorcę – osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą. Wniosek taki wypływa z art. 4 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, w którym ustawodawca wyraźnie rozróżnił przedsiębiorców (osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą) i osoby fizyczne, a także z treści art. 87 § 2 k.p.c. (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2001 r., III CZP 37/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 20).

Niniejsza sprawa – jako sprawa z powództwa wspólnika przeciwko spółce z ograniczoną odpowiedzialnością o stwierdzenie nieważności uchwał wspólników – jest niewątpliwie sprawą gospodarczą, co jednak nie oznacza, że powodowi można przypisać status przedsiębiorcy. O gospodarczym charakterze sprawy przesądza w tym wypadku art. 479¹ § 2 pkt 1 k.p.c., zgodnie z którym sprawami gospodarczymi są sprawy ze stosunku spółki, nie zaś status powoda jako przedsiębiorcy.

Zgodnie z art. 43¹ k.c., przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c., prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową, natomiast według art. 2 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.), do której odsyła art. 479² § 1 k.p.c., przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz nie mająca osobowości prawnej spółka prawa handlowego, która zawodowo, we własnym imieniu podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą; za przedsiębiorców uznaje się też wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Nie dokonując bliższej analizy przytoczonych definicji i ich wzajemnego stosunku, można z całą pewnością stwierdzić, że w ich świetle spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jako podmiot wyposażony w osobowość prawną (art. 12 k.s.h.), ma status przedsiębiorcy, jeżeli zawodowo, we własnym imieniu

podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą. Statusu takiego nie ma natomiast – z racji samego tylko uczestnictwa w takiej spółce – wspólnik będący osobą fizyczną.

Ukształtowany treścią umowy układ stosunków wewnątrz spółki nie pozwala na wyodrębnienie w ramach jednego przedsiębiorcy, jakim jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, innych samodzielnych przedsiębiorców, wspólnicy bowiem – dążąc do osiągnięcia wspólnego celu – tworzą jeden organizm gospodarczy. Odmienne ujęcie tego zagadnienia musiałyby prowadzić ponadto do uznania regulacji zawartej w art. 479¹ § 2 pkt 1 k.p.c. za zbędną; przy takim założeniu bowiem sprawy ze stosunku spółki byłyby objęte dyspozycją art. 479¹ § 1 k.p.c. Wypada dodać, że stanowisko takie zajął również Sąd Najwyższy pod rządami kodeksu handlowego oraz ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 41, poz. 324 ze zm.; zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 1991 r., I CR 484/90, OSNCP 1992, nr 7-8, poz. 138). Skoro więc wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością będący osobą fizyczną nie jest przedsiębiorcą, to radca prawny reprezentujący go w sprawie przeciwko spółce o stwierdzenie nieważności uchwał, wszczętej na podstawie art. 252 § 1 k.s.h., jest obowiązany złożyć oświadczenie, o którym mowa w art. 89 § 3 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, niezłożenie przez radcę prawnego reprezentującego osobę fizyczną oświadczenia przewidzianego w art. 89 § 3 k.p.c. stanowi brak formalny pełnomocnictwa procesowego, który podlega uzupełnieniu przy zastosowaniu art. 130 k.p.c. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1999 r., I CZ 28/99, OSNC 1999, nr 11, poz. 192 oraz z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 345/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 140). Prawidłowo zatem postąpił Sąd Apelacyjny, wzywając radcę prawnego Henryka M. do złożenia w wyznaczonym terminie oświadczenia, o którym mowa w art. 89 § 3 k.p.c. – pod rygorem odrzucenia zażalenia. Wykonując to zarządzenie pełnomocnik powoda złożył oświadczenie, że nie pozostaje w stosunku pracy z powodem. Oświadczenie tej treści nie odpowiada wymogom art. 89 § 3 k.p.c., nie wynika z niego bowiem, że składający je nie pozostaje w ogóle w stosunku pracy. Należy zauważyć, że ustawodawca, określając w art. 393¹⁸ § 3 w związku z art. 393² k.p.c. krąg osób uprawnionych do sporządzenia zażalenia do Sądu Najwyższego, dążył do zapewnienia temu środkowi odwoławczemu odpowiedniego poziomu profesjonalnego. Usprawiedliwione jest tym samym

stwierdzenie, że prawidłowa treść oświadczenia, o którym mowa w art. 89 § 3 k.p.c., nie powinna budzić u pełnomocnika powoda wątpliwości.

Upływ terminu wyznaczonego na podstawie art. 130 § 1 w związku z art. 370 i 397 § 2 k.p.c. do uzupełnienia braków zażalenia jest bezskuteczny nie tylko wtedy, gdy czynność uzupełniająca nie zostanie w ogóle podjęta, lecz także wtedy, gdy zostanie ona podjęta w taki sposób, że brak nie zostanie należycie uzupełniony (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2000 r., II UKN 291/99, OSNAPUS 2001, nr 18, poz. 568).

Z powyższych względów zażalenie złożone przez powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 28 października 2003 r. uległo odrzuceniu przez ten Sąd na podstawie art. 370 w związku z art. 391 § 1 oraz art. 397 § 2 k.p.c. Skoro Sąd Apelacyjny nie zastosował wskazanych przepisów, Sąd Najwyższy odrzucił zażalenie na podstawie art. 373 w związku z art. 397 § 2 oraz art. 393¹⁸ § 3 k.p.c. (...)

